

วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University

ISSN 0858-8325 © ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม-เมษายน ๒๕๕๘

บทบรรณาธิการ

เบญจศีลกับปาราชิก

พระพุทธเจ้าทรงสอนพระภิกษุสาวกให้เป็นผู้มีกน้อยสันโดษ คือมีชีวิตอย่างเรียบง่ายที่สุดเพียงพอที่จะยังชีวิตไว้ทำประโยชน์เท่านั้น ปัจจัย ๔ ที่ประกอบด้วย ผ้านุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งนับว่าเพียงพอที่คนธรรมดาสามัญจะยังชีวิตอยู่ในระดับที่มีความสุขได้ปุถุชนบริโภค ปัจจัย ๔ หน้าน้อยแล้ว แต่พระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นพุทธสาวกยังต้องบริโภคให้น้อยยิ่งกว่า คือลดระดับความเป็นอยู่ลงไปให้ต่ำกว่าปุถุชน อาหารก็ต้องได้มาด้วยการบิณฑบาต ผ้านุ่งห่มก็มาจากผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามป่าช้าที่อยู่อาศัยก็อยู่ตามโคนไม้ และยารักษาโรคก็ใช้ยาตองน้ำมูลต้อน้ำ พระพุทธเจ้าทรงแสดงเจตนาไว้ดังนี้

ดูกรจุนทะ เพราะฉะนั้นแลจีวรอัน
เราอนุญาตแล้วแก่พวกเธอ เพียงเพื่อเป็น
เครื่องบำบัดหนาว บำบัดร้อน บำบัดสัมผัส

แห่งเหลือบุงลมแดดและสัตว์เลื้อยคลาน
เพียงเพื่อเป็นเครื่องปกปิดอวัยวะอันยัง
ความละอายให้กำริบ บิณฑบาตใดอันเรา
อนุญาตแล้วแก่พวกเธอ บิณฑบาตนั้นควร
แก่พวกเธอ เพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่ง
กายนี้ เพื่อยังกายนี้ให้เป็นไปได้ เพื่อจะ
ให้ความลำบากสงบ เพื่อจะอนุเคราะห์
พรหมจรรย์ ด้วยคิดว่าเราจักบรรเทาเวทนา
เก่า จักไม่ยังเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น ด้วย
ประการดังนี้ และความเป็นไปแห่งชีวิต
ความเป็นผู้ไม่มีโทษ และความอยู่สำราญ
จักมีแก่เรา เสนาสนะใดอันเราอนุญาตแก่
พวกเธอ เสนาสนะนั้นควรแก่พวกเธอเพียง
เพื่อเป็นเครื่องบำบัดหนาว บำบัดร้อน

บำบัดสัมผัสเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์ เลื้อยคลาน เพียงเพื่อเป็นเครื่องบรรเทา อันตรายอันเกิดแต่ฤดู เพื่อความยินดีในการหลีกออกเรือนอยู่ คิลานปัจจัยเภลัช บริหารไดอันเราอนุญาตแล้วแก่พวกเธอ คิลานปัจจัยเภลัชบริหรณันควรแก่พวกเธอ เพียงเพื่อเป็นเครื่องกำจัดเวทนาทั้งหลาย อันเกิดแต่อาพาธต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นแล้ว เพื่อ ความเป็นผู้ไม่ลำบากเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้ฯ

(ที. ปา. ๑๑/๑๑๓)

ชีวิตที่พึงปัจจัย ๔ เพียงน้อยนิดนี้พระภิกษุสมัย พุทธกาลกลับเป็นผู้ที่ทำงานมาก ทั้งงานฝึกฝนตนคือ การปฏิบัติอย่างยิ่งยวดทั้งศีล สมาธิ และปัญญา และการจาริกเผยแผ่พระธรรม พระภิกษุจึงเป็นผู้บริโศคน้อยที่สุด ทำงานมากที่สุด โดยปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างของคนดี และสั่งสอนบุคคลให้เกิดความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามความดีที่สั่งสอนนั้น

ชีวิตของพระภิกษุตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ จึงเป็นชีวิตที่ตัดความสุขทางกายออกให้มากที่สุด เหลือไว้เท่าที่จำเป็นและไม่เป็นภาระแก่ใคร แม้อาหารที่บิณฑบาตได้ เมื่อพ้นเวลาก็ให้เป็นทาน ไม่เก็บสะสมไว้ ฝ้านุ่งหมก็มีเพียง ๓ ผืน และเป็นผ้าที่เขาทิ้งแล้ว ไม่กังวลว่าจะต้องมีที่อยู่อาศัยที่สะดวกสบายเพราะพระพุทธเจ้าให้พระภิกษุ ทั้งฐานะและความยึดติดในความสุขทางกาย พระภิกษุที่แท้จริงจึงเป็นผู้ที่ต้องไม่สะสมทรัพย์ เป็นอิสระจากการสะสมความสุขอย่างปุถุชน เป็นอิสระจากชีวิตทางโลกจึงจะไม่ วุ่นวายจนกลายเป็นปัญหาของวงการพระสงฆ์ในปัจจุบัน

แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะทรงกำหนดการดำรงชีวิต อย่างต่ำเช่นนั้นแล้ว พระภิกษุยังต้องดำรงอยู่ในศีล ๒๒๗ ข้อ ซึ่งต่างกับปุถุชนที่ทรงสอนให้ถือศีลเพียง ๕ ข้อ ต่างกับ

อุบาสกอุบาสิกาที่ถือศีล ๘ ข้อ และต่างกับสามเณรที่ถือศีล ๑๐ ข้อ เป็นอย่างมาก แสดงว่าพระภิกษุจะต้องควบคุม พฤติกรรมทั้งกายและวาจาอย่างยิ่งยวด

เบญจศีลนั้นเป็นศีลของฆราวาสคือเป็นข้อละเว้น ที่ฆราวาสที่ดีจะต้องละ ใครละได้มากก็เป็นฆราวาสที่ดี มาก ใครละได้น้อยก็ได้น้อยลงตามลำดับ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะ ไต สังคมใดก็ตัดสิ้นความเป็นคนดีกันที่พื้นฐานคือละชั่ว ๕ ประการเหมือนกันหมด ในพระไตรปิฎกพระเจ้าจักรพรรดิ ทรงสอนกษัตริย์ทั้งหลายให้รักษาศีล ๕ ดังที่พระพุทธเจ้า ตรัสแก่พระภิกษุ ณ เมืองมาตุลาในแคว้นมคธว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ฝ่ายพระเจ้า แผ่นดินที่อยู่ในทิศบูรพาพากันเสด็จเข้าไป เฝ้าพระเจ้าจักรพรรดิได้ทรงกราบทูลอย่างนี้ ว่า ขอเชิญเสด็จมาเถิด มหาราชเจ้า พระองค์ เสด็จมาดีแล้ว ราชอาณาจักรเหล่านี้เป็น ของพระองค์ทั้งสิ้น ขอพระองค์พระราชทาน พระบรมราโชวาทเถิดมหาราชเจ้า ท้าวเธอ จึงตรัสอย่างนี้ว่า

พวกท่านไม่พึงฆ่าสัตว์
ไม่พึงถือเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้
ไม่พึงประพฤติดิฉินในกามทั้งหลาย
ไม่พึงกล่าวคำเท็จ
ไม่พึงดื่มน้ำเมา

(ที. ปา. ๑๑/๓๕)

พระบรมราโชวาทดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าบ้านเมือง จะอยู่เป็นสุขได้ก็ด้วยการที่ทุกคนรักษาศีล ๕ หาก รักษาได้ทุกคนก็เกิดความสุขสงบเพราะได้ขจัดเหตุแห่ง ความเบียดเบียนกัน ศีล ๕ จึงเป็นมาตรฐานความประพฤติ ของฆราวาสซึ่งอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน หากทุกประเทศทำได้ เช่นนี้ โลกก็เป็นสุข

ศีลของพระภิกษุก็จำเป็น และเป็นสิ่งที่จะทำให้ พระศาสนาดำรงอยู่ได้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงความสำคัญ ของการมีศีลและการรักษาศีลของพระภิกษุไว้ดังนี้

ดูกรสารีบุตร พระผู้มีพระภาค พระนามกกุสันธะ พระนามโกนาत्मนะ และพระนามกัสสปะมิได้ทรงท้อพระหฤทัย เพื่อจะทรงแสดงธรรมโดยพิสดารแก่สาวกทั้งหลาย อนึ่ง สุตตะ เคยยะ เวຍยากรรมะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัပ္พุต- ธรรม เวทลละ ของพระผู้มีพระภาคทั้งสาม พระองค์นั้นมีมาก ลิกขาบทก็ทรงบัญญัติ ปาติโมกข์ก็ทรงแสดงแก่สาวก เพราะ อันตรธานแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเหล่านั้น เพราะอันตรธานแห่งสาวกผู้ตรัสรู้ตาม พระพุทธเจ้าเหล่านั้น สาวกชั้นหลังที่ต่าง ชื่อกัน ที่ต่างโคตรกัน ต่างชาติกัน ออกบวช จากตระกูลต่างกัน จึงดำรงพระศาสนานั้น ไว้ได้ตลอดระยะเวลาเป็นนาน

(วิ. มหา. ๑/๗)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพระธรรมทั้ง ๙ หมวด อันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า นวังกัสตฤตศาสน์และพระวินัยเป็นปัจจัยให้พระศาสนา ดำรงอยู่ได้นาน แม้สิ้นพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกที่สืบ พระศาสนามาแต่พุทธกาลแล้ว พระสาวกที่บวชภายหลัง เมื่อถือปฏิบัติและสั่งสอนพระธรรมกับทั้งปฏิบัติและ ทบทวนพระวินัยในวันอุโบสถก็จะช่วยให้ศาสนาดำรงอยู่ ได้นาน

จำเพาะพระวินัยนั้นเมื่อมีพระภิกษุประพฤติผิด ก็ทรงบัญญัติศีลหรือสิกขาบททั้งข้อที่เป็นเรื่องใหญ่ และเรื่องเล็กน้อย เพื่อให้พระภิกษุบริสุทธิ์ปราศจาก ความประพฤติที่ไม่ดีไม่งาม และให้เป็นที่เลื่อมใสของ

ประชาชน การมีสิกขาบทมากจึงเป็นการวางมาตรฐาน ความประพฤติของพระภิกษุอย่างละเอียดและชัดเจนให้ เป็นสงฆ์ที่เจริญแก่ศรัทธา ดังนั้นเมื่อเทียบกับเบญจศีล หรือศีลของฆราวาสแล้ว ศีลของพระภิกษุย่อมต้องควบคุม พฤติกรรมให้เข้มงวดกว่ามาก

ข้อที่น่าสังเกตก็คือศีลในเบญจศีลกับศีลใน ปาราชิกเป็นศีลสำคัญที่แทบจะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ศีล ในปาราชิกกำหนดโทษถึงขั้นพ้นจากความเป็นพระภิกษุ ขาดจากสถาบันสงฆ์ ส่วนเบญจศีลนั้นแม้ทำผิดในขณะที่เป็น ฆราวาสก็ยังสามารถบวชเป็นพระภิกษุได้ แม้ปฏิบัติมาก หรือน้อย ก็ไม่มีมาตรการทางศาสนาถึงโทษอย่างชัดเจน เป็นแต่เรื่องกรรมที่เป็นไปตามการกระทำของตนไม่ว่า จะได้อานิสงส์ที่เกิดจากการปฏิบัติหรือผลชั่วที่เกิดจาก การละเมิด

ในอุทุมพริกสูตร พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับข้อที่ ผู้ที่จะบำเพ็ญเพียรเพื่อละกิเลสไว้ ดังนี้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่าดูกรนิโครธะ บุคคลผู้มีตบะในโลกนี้เป็นผู้สังวรแล้ว ด้วยสังวร ๔ ประการ ๔ ประการเป็นไฉน ดูกรนิโครธะ บุคคลผู้มีตบะในโลกนี้

๑. ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ใช้ผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์ เมื่อ ผู้อื่นฆ่าสัตว์ไม่เป็นผู้ดีใจ

๒. ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ไม่ใช้ให้ผู้อื่นถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ ให้ เมื่อผู้อื่นถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ไม่เป็นผู้ดีใจ

๓. ไม่พูดเท็จ ไม่ใช้ให้ผู้อื่นพูดเท็จ เมื่อ ผู้อื่นพูดเท็จไม่เป็นผู้ดีใจ

๔. ไม่เสพงามคุณ ไม่ใช้ให้ผู้อื่น เสพงามคุณ เมื่อผู้อื่นเสพงามคุณไม่เป็น ผู้ดีใจ

(ที. ปา. ๑๑/๒๕)

ข้อน่าสังเกตคือ ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับเบญจศีล แต่ไม่กล่าวถึงศีลข้อ ๕ คือเว้นจากการดื่มสุราเมรัย อาจเป็นเพราะผู้ละกิเลสต้องเว้นจากสุรามั้ยอยู่แล้ว ศีล ๔ ข้อที่เหลือ ล้วนแต่ตรงกับเบญจศีลทั้งสิ้น การไม่ละเมิดศีลในกรณีนี้ หมายถึงเฉพาะผู้ที่ละกิเลสโดยทั่วไป ยังไม่ใช่กรณีพระภิกษุในฐานะนักบวชในพระพุทธศาสนาซึ่งเข้มงวดกว่านี้มาก เพราะหากละเมิด มิใช่เพียงจะทำให้ละกิเลสไม่สำเร็จ แต่ถึงกับพ้นจากความเป็นพระภิกษุและกลับมาบวชใหม่อีกไม่ได้ และศีลทั้ง ๔ ข้อดังกล่าวก็เป็น ๔ ข้อของปาราชิกสิกขาบทด้วย เราจึงเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเบญจศีลกับปาราชิกสิกขาบทได้อย่างชัดเจน ศีลทั้ง ๔ ข้อจึงมีความสำคัญทั้งในระดับการประพฤติของฆราวาส และระดับพระภิกษุสงฆ์ซึ่งจะเห็นได้ดังนี้

ศีลข้อแรกในเบญจศีลคือ การเว้นจากการฆ่าสัตว์ นั้น การฆ่าที่ร้ายแรงที่สุดคือการฆ่ามนุษย์ และยังมีขั้นที่ร้ายแรงกว่าการฆ่ามนุษย์ทั่วไปอีก คือการฆ่าที่เป็นอนันตริยกรรม การฆ่ามนุษย์นั้นแม้จะมีความผิดทางศีลธรรมอย่างร้ายแรง แต่ผู้ฆ่ามนุษย์นั้น หากปรารถนาบวชก็ยังสามารถบวชได้ แสดงว่าโทษทางศีลธรรมที่ใช้แก่ฆราวาสนั้นยังไม่ทำลายโอกาสในการปฏิบัติเพื่อการบรรลุธรรม แต่ในปาราชิกสิกขาบทนั้นพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ดังนี้

อนึ่ง ผู้ใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศีลตราอันจะปลิดชีวิตให้แก่กายมนุษย์นั้น หรือพรรณนาคุณแห่งความตาย หรือชักชวนเพื่ออันตราย ด้วยถ้อยคำว่า แนะ นายผู้เป็นชายจะประโยชน์อะไรแก่ท่าน ด้วยชีวิตอันแสนลำบากยากแค้นนี้ ท่านตายเสียดีกว่าเป็นอยู่ ดังนี้ เธอมีจิตอย่างนี้มีใจอย่างนี้ มีความหมายหลายอย่างอย่างนี้ พรรณนาคุณในความตายก็ดี

ชักชวนเพื่ออันตรายก็ดี โดยหลายนัย แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิกหาสังวาสมิได้ฯ

(วิ. มหา. ๑/๑๘๐)

ในปาราชิกสิกขาบทนี้ โทษฆ่ามนุษย์หรือเป็นเหตุให้มนุษย์ถึงแก่ความตายต้องสิ้นสุดความเป็นพระภิกษุจะเข้าร่วมสังฆกรรมไม่ได้อีกต่อไป และไม่สามารถกลับมาบวชได้อีก การที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเช่นนี้ก็เพราะพระสงฆ์เป็นผู้มีศีลตามพุทธบัญญัติ เป็นผู้รับศีลและทรงศีล มุ่งบรรลุจุดหมายคือพระนิพพาน แม้สิกขาบทที่เป็นเรื่องไม่ร้ายแรงเท่าการฆ่ามนุษย์ ก็ต้องรักษาให้เคร่งครัดอยู่แล้ว การทำผิดเรื่องที่เป็นหลักสำคัญที่จะให้มนุษย์พ้นจากการเบียดเบียนตนและเบียดเบียนกันอีก ทั้งยังขัดต่อชีวิตพรหมจรรย์ ยิ่งนับเป็นความผิดร้ายแรง ต้องพ้นไปจากชีวิตพระภิกษุ ขาดจากความเป็นสงฆ์

ศีลข้อ ๒ คือการถือเอาของที่ไม่ได้ให้ในเบญจศีลแม้ว่าเป็นความผิดทางศีลธรรม แต่ในทางปฏิบัติหากเป็นทรัพย์เล็กน้อยเจ้าของก็มักไม่เอาผิด กรณีเช่นนี้นับว่าพ้นผิดทางสังคัม แต่ในปาราชิกสิกขาบทข้ออทินนาทาน พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติดังนี้

อนึ่ง ภิกษุใดถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้ด้วยส่วนแห่งความเป็นขโมย จากบ้านก็ดี จากป่าก็ดี พระราชาทั้งหลายจับโจรได้แล้ว ประหารเสียบ้าง จองจำไว้บ้าง เนรเทศเสียบ้าง ด้วยบริภาษว่าเจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นขโมย ดังนี้ในเพราะถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานใด ภิกษุถือเอาทรัพย์อันเจ้าของไม่ได้ให้เห็นปานนั้น แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิกหาสังวาสมิได้ฯ

(วิ. มหา. ๑/๘๔)

สิกขาบทนี้แสดงชัดว่าแม่โทษหลักทรัพย์ซึ่งในทางโลกจะมีโทษหลายระดับถึงขั้นประหารชีวิตบ้าง ไม่ถึงบ้าง แต่พระวินัยบัญญัติให้พระภิกษุที่ละเมิด ต้องอาบัติปาราชิกสถานเดียว แม้เป็นทรัพย์เล็กน้อยก็เป็นปาราชิก ดังนี้

ปาราชิกอาบัติพึงมีแก่ภิกษุผู้ถือเอา
ทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการ ๖ อย่าง
คือ มิใช่มีความสำคัญว่าเป็นของตน ๑ มิใช่
ถือเอาด้วยวิสาสะ ๑ มิใช่ขอยืม ๑ ทรัพย์
มีค่ามากได้ราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕
มาสก ๑ โद्यจิตปรากฏขึ้น ๑ ภิกษุอุบลคำ
ต้องอาบัติทุกกฎ ทำให้ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย
ให้เคลื่อนจากฐาน ต้องอาบัติปาราชิกฯ

(วิ. มหา. ๑/๑๒๓)

ข้อความดังกล่าวแสดงองค์ประกอบเรื่องราคาทรัพย์ที่ขโมยไว้ด้วย โดยมีพุทธบัญญัติว่า ๕ มาสกขึ้นไป มาสกนั้นเทียบกับเงินปัจจุบันให้ตรงกันได้ยาก เนื่องจากค่าเงินเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา เงิน ๑ มาสกในอินเดียสมัยพุทธกาลนั้นเป็นเงินที่มีค่าต่ำมาก หากเทียบโดยประมาณกับค่าเงินปัจจุบัน ๑ มาสกเทียบได้กับเงิน ๑ บาท หรือกว่านั้นไม่มาก เงิน ๕ มาสกจึงเป็นเงินเล็กน้อย แต่ถึงกระนั้นพระพุทธเจ้าก็มีได้กำหนดโทษแตกต่างกันตามมูลค่าเช่นเดียวกับโทษของบ้านเมือง แต่ทรงกำหนดให้เป็นปาราชิก ปาราชิกข้อนี้จึงเป็นข้อที่พระสงฆ์จะต้องระวังให้มาก เพราะโทษหลักขโมยในปัจจุบันมีลักษณะที่ซับซ้อนกว่าสมัยพุทธกาลมาก

ศีลข้อ ๓ การไม่ประพฤตินิคมในกาม ศีลข้อนี้เป็นศีลของฆราวาสซึ่งยังติดข้องในกาม มิได้มุ่งชีวิตพรหมจรรย์อย่างพระภิกษุ การไม่ประพฤตินิคมในกามเป็นการปฏิบัติที่เพียงพอจะให้สังคมฆราวาสสงบสุขจากการวิวาทฆ่าฟันด้วยเหตุผลทางเพศ ไม่เบียดเบียนกันด้วยเหตุทางเพศ เมื่อเทียบกับปาราชิกสิกขาบท ซึ่งเป็นสิกขาบทของพระภิกษุ ผู้ประพฤตินิคมจรรยา สังคมสงฆ์เป็นสังคมที่ถือพรหมจรรย์

ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศ ข้อบัญญัติเรื่องเพศจึงต่างกับศีลข้อ ๓ ในเบญจศิลป์มาก กล่าวคือพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทไว้ดังนี้

อนึ่ง ภิกษุใดเสพเมถุนธรรมโดยที่สุด
แม้ในสัตว์ดิรัจฉานตัวเมียเป็นปาราชิก หา
สังวาสมิได้

(วิ. มหา. ๑/๒๓)

สิกขาบทข้อนี้เข้มงวดกว่าศีลข้อ ๓ ในเบญจศิลป์ด้วยเหตุที่พระภิกษุเป็นผู้ละความสุขทางโลก ประพฤติพรหมจรรย์ และอยู่ในสังคมสงฆ์ที่สมาชิกต้องปฏิบัติเหมือนกัน การเสพกามเป็นการทำลายความเป็นพรหมจรรย์ และเป็นการกลับไปสู่สภาวะปุถุชนซึ่งถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติเลว มีชีวิตต่างกับสมาชิกอื่นในสังคมสงฆ์ จึงต้องขับให้พ้นจากสังคมสงฆ์ และไม่อาจร่วมทำสังฆกรรมได้ ศีลข้อนี้ยังมีรายละเอียดอื่นๆ อีก เช่น เสพกามกับกะเทย กับผู้ชายด้วยกัน เป็นต้น

ศีลข้อ ๔ เว้นจากการกล่าวเท็จ ศีลสำหรับฆราวาสคือเบญจศิลป์ข้อนี้มีการขยายความเพิ่มเติมในอภุศลกรรมมถ ๑๐ ซึ่งจัดศีล ๓ ข้อแรกไว้เป็นเรื่องกายกรรมคือการกระทำทางกาย และศีลข้อ ๔ เป็นการกระทำทางวาจา ซึ่งแยกเป็น ๔ เรื่อง คือ มุสาวาทา (การพูดเท็จ) ปิสุมวาจา (การใช้วาจาใส่ร้าย) มุสวาจา (การพูดหยาบคาย) และสัมผัปปลาปะ (การพูดเพื่อแฉ้อ) (ดู ที. ปา. ๑๑/๓๕๙) การกระทำผิดทางวาจาเหล่านี้เป็นเรื่องที่พระภิกษุซึ่งเป็นเพศที่สูงกว่าในเรื่องความดีคือเป็นอุดมเพศต้องไม่ปฏิบัติด้วย แต่เรื่องที่ทรงบัญญัติไว้ในปาราชิกสิกขาบท เป็นดังนี้

อนึ่ง ผู้ใดไม่รู้เฉพาะ กล่าวอวดอุตตริ-
มนุสสธรรม อันเป็นความรู้ความเห็นอย่าง
ประเสริฐ อย่างสามารถน้อมเข้ามาในตนว่า
ข้าพเจ้ารู้อย่างนี้ ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้ ครั้น
สมัยอื่นแต่นั้นอันผู้ใดผู้หนึ่งถือเอาตามก็ตาม

ไม่ถือเอาตามก็ตาม เป็นอันต้องอาบัติแล้ว
มุ่งความหมกมุ่นจะกล่าวอย่างนี้ว่า แน่ท่าน
ข้าพเจ้าไม่รู้อย่างนั้นได้กล่าวว่ามี ไม่เห็น
อย่างนั้นได้กล่าวว่ามี เห็น ได้พูดพล่อยๆ เป็น
เท็จเปล่าๆ เว้นไว้แต่สำคัญว่าได้บรรลุ แม้
ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หากล่วงละเมิดได้

(วิ. มหา. ๑/๒๓๒)

ปาราชิกสิกขาบทนี้มีความหมายว่า พระสงฆ์ที่
ไม่มีคุณวิเศษในตัวเอง เช่น ไม่ได้บรรลุฌาน กล่าวเท็จแก่
ผู้อื่นว่าบรรลุฌาน ไม่ว่าผู้ที่ได้ฟังจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม
และแม้ว่าภายหลังพระภิกษุนั้นจะกล่าวความจริงว่าตนไม่
ได้มีความรู้ ไม่ได้มีคุณวิเศษนั้นๆ ในตัวก็ตาม พระภิกษุนั้น
ก็ต้องอาบัติปาราชิก เว้นแต่กรณีที่เชื่อว่าตนได้รู้หรือมีคุณ
วิเศษเช่นนั้นจริง

สิกขาบทปาราชิกข้อนี้พิจารณาเฉพาะเจตนา
กล่าวเท็จว่ามีคุณวิเศษในตน โดยไม่พิจารณาว่าจะเกิดผล
อย่างไรหรือไม่ จึงเป็นอาบัติตั้งแต่ได้กล่าวเท็จออกไป ซึ่ง
ต่างกับการกล่าวเท็จในเบญจศีลที่การกล่าวเท็จของปุถุชน
ไม่ได้มีโทษรุนแรง เว้นแต่กล่าวเท็จแล้ว เกิดผลร้ายแรง
ตามมา เพราะการกล่าวเท็จดูเหมือนจะเป็นเรื่องปรกติ
ในสังคมมนุษย์ แม้เห็นว่าผิดก็อาจกระทำเนื่องจาก
ความจำเป็นบางอย่าง หรือเพื่อจุดหมายบางอย่าง กรณีที่
เป็นความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือแก่สังคมจึงค่อยมีการลงโทษ
แต่พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ที่ตนเชื่อถือ หากกล่าวเท็จเสียแล้ว
คนก็จะหมดความเชื่อถือ และพระภิกษุมีหน้าที่สั่งสอน
ความจริง หากกล่าวเท็จก็ขัดกับหน้าที่และความเป็นครูผู้
สั่งสอน พระพุทธเจ้ายังทรงเปรียบเทียบพระภิกษุผู้
ประพฤติดังปาราชิกสิกขาข้อ ๔ นี้ว่าเหมือนกับมหาโจร
จำพวกที่ ๕ มหาโจรจำพวกที่ ๑ คือ พระภิกษุที่มีภิกษุอื่น
จำนวนมากนับร้อยนับพันเป็นพวก ทำให้คนนับถือบูชา
ยำเกรง ทำให้ได้ทรัพย์มีจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และ

บริวารทั้งหลาย มาเป็นของตนเหมือนกับโจรที่หาสมุนเป็น
ร้อยเป็นพัน แล้วเที่ยวเบียดเบียนผู้อื่นเพื่อให้ได้ทรัพย์สิ่งของ
พระภิกษุก็เช่นกัน จำพวกที่ ๒ คือพระภิกษุผู้ได้เล่าเรียน
พระธรรมวินัยแล้วอวดตัวว่ามีความรู้นั้นๆ เพื่อให้คนนับถือ
จำพวกที่ ๓ คือ พระภิกษุที่คอยให้ร้ายทำลายพระภิกษุผู้
ประพฤติบริสุทธิ์ และจำพวกที่ ๔ คือพระภิกษุที่เอาสิ่งของ
เครื่องใช้ต่างๆ เป็นเครื่องล่อให้คนเข้ามายกย่องเลื่อมใสแต่
มหาโจรทั้ง ๔ จำพวกนี้ยังมีความชั่วน้อยกว่ามหาโจรจำพวก
ที่ ๕ คือพระภิกษุที่กล่าวอวดอุตริมนุสสรธรรมที่ไม่มีจริง
ในตัว ซึ่งท่านว่าเป็นมหาโจรทั้งในโลก ในเทวโลก มารโลก
พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณะ พราหมณ์ เทวดา
และมนุษย์ เพราะพระภิกษุดังกล่าวได้ผลประโยชน์มาด้วย
การขโมย คือหลอกให้เขาเชื่อว่ามีคุณวิเศษ จนทำให้เขา
ทำบุญแก่พระภิกษุผู้อวดอุตริมนุสสรธรรมด้วยความเชื่อ
นั้น (ดู วิ. มหา. ๑/๒๓๐)

ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า ศีลข้อ ๑-๔ ในเบญจศีล
ของปุถุชนเทียบได้กับปาราชิก ๔ ของพระภิกษุ การกระทำ
ผิดร้ายแรงทางกายของปุถุชน ได้แก่ การฆ่า การลักขโมย
และการประพฤติดิดในกามเทียบได้กับปาราชิกสิกขาบท
ของพระภิกษุข้อ การข่มขืน การลักขโมย และการเสพมณู
หรือการเสพกาม ส่วนการกระทำผิดร้ายแรงทางวาจาของ
ปุถุชน ได้แก่ การกล่าวเท็จ ก็เทียบได้กับปาราชิกสิกขา
บทข้อการอวดอุตริมนุสสรธรรม เบญจศีลใช้เป็นเครื่อง
ตรวจสอบความเป็นคนดีได้ฉันทิ ปาราชิกสิกขาบทก็ใช้
ตรวจสอบว่าพระภิกษุรูปใดเป็นพระดีได้ฉันทิ ทั้งคนและ
พระภิกษุต่างก็มีเรื่องหลักที่จะต้องระมัดระวังเป็นเรื่อง
ประเภทเดียวกัน การผิดศีลของคนเกิดได้ง่าย การผิดศีล
ของพระภิกษุยิ่งเกิดได้ง่ายกว่า เพราะมีพุทธบัญญัติที่
เข้มงวดมากกว่าและมากข้อกว่า พระภิกษุที่มีกิจต้องยุ่ง
เกี่ยวกับเงินก็ดี เกี่ยวกับของกับสตรีก็ดี หรือการชักชวนคน
ให้มาเลื่อมใสหรือจ่ายทรัพย์ด้วยวิธีต่างๆ ก็ดีล้วนต้อง
ระมัดระวังเพราะอาจต้องอาบัติปาราชิกได้ง่าย หาก

ปาราชิกแล้วยังคงอยู่ในฐานะสมณเพศอยู่ในคณะสงฆ์ก็ยิ่ง
 บาบเข้าซ้อนขึ้นไปอีก และความไม่สำรวมระวังก็ได้ทำให้เกิด
 เกิดปัญหาเรื่องปาราชิกขึ้นอยู่เนืองๆ มีตัวอย่างให้เห็นมา
 โดยตลอด

ในปัจจุบันรูปแบบของการกระทำชั่วทางกาย
 และทางวาจาซับซ้อนขึ้นมาก ทำให้การตัดสินใจเรื่อง
 ดังกล่าวมีปัญหา คนที่คิดมุ่งในทางรักษาศีลก็จะตีความว่า
 ผิดศีลที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ ส่วนคนที่คิดเล็งก็
 จะพยายามหาทุกวิธีทางตีความไปว่าไม่ละเมิดไม่ผิดศีล
 เช่น การฆ่าที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมีเฉพาะการที่บุคคลใด
 บุคคลหนึ่งเป็นผู้ฆ่า แต่ในปัจจุบันการฆ่าเป็นขั้นสุดท้ายของ
 กระบวนการทำปุศัตว์ เป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อฆ่า เพียงแต่
 มีหลายขั้นตอน ตั้งแต่การผลิตอาหารสัตว์ที่มีสูตรแน่นอน
 การฟักสัตว์ให้เป็นตัว การขุนเร่งบำรุงเลี้ยงให้สัตว์โตไวๆ
 เพื่อที่จะฆ่า กรณีเช่นนี้จะถือว่าคนที่ดำเนินการทุกขั้น
 ตอนมีส่วนในการฆ่าด้วยหรือไม่ หรือเฉพาะผู้ลงมือฆ่า
 เท่านั้นที่เป็นผู้ฆ่า เจ้าของบริษัทถือว่าเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า
 ด้วยหรือไม่ การลักทรัพย์ในปัจจุบันก็เช่นกัน มีการหาเงิน
 หลายรูปแบบ มีการโฆษณาให้คนหลงเชื่อหลงจ่ายทรัพย์
 การทำกิจกรรมที่ดำเนินแบบธุรกิจโฆษณาจูงใจและหา
 ผลประโยชน์แบบทุนนิยมเน้นที่ปริมาณและคุณภาพ
 สินค้าไม่สมกับค่าของเงินที่จ่ายไป การขายศรัทธาที่เป็น
 กิจกรรมของวัดก็มีลักษณะเป็นการหาเงินโดยการลงทุน
 และเป็นการลงทุนน้อยแต่การค้ำกำไรเกินควร จะนับเป็น
 การลักทรัพย์ด้วยหรือไม่ และการโฆษณาบุญโฆษณากุศล
 ของวัดจัดเป็นการกล่าวเท็จด้วยหรือไม่

ทั้งหมดนี้สังคมน่าจะคิดว่าไม่เป็นการละเมิดศีล
 หรือแม้ว่าเป็นการละเมิดศีล แต่สังคมน่าจะยินยอมให้ทำได้
 โดยไม่ผิดกฎหมาย ทำให้คนทั่วไปไม่รู้สึกรู้ว่าผิดศีล แต่หาก
 ต้องตัดสินว่าผิดศีลจริงหรือไม่ โดยเฉพาะกรณีที่เกิดกับ
 พระภิกษุ ก็ควรเลือกตัดสินว่าเป็นการผิดศีลไว้ก่อน แทนที่

จะเลือกตัดสินว่าไม่ผิดและพยายามหาเหตุผลมาอ้างมา
 สนับสนุน เพราะการที่จะตัดสินว่าผิดหรือไม่ผิดศีลใน
 ศาสนาจะต้องให้แน่ใจ ต้องพิจารณาทุกแง่มุมที่อาจเป็น
 ความผิดจนกว่าจะพบว่า ไม่ผิดในแง่ใดๆ เลย จึงจะตัดสิน
 ได้ว่าไม่ผิด นั่นคือพระภิกษุควรพยายามที่จะรักษาศีล
 แทนที่จะพยายามหาเหตุผลมาอ้างว่าไม่ผิดศีล

อีกเรื่องหนึ่งที่ควรพิจารณาก็คือในสมัยพุทธกาล
 มีศีลหลายข้อที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเพราะเหตุสังค
 มติเตียน ความรู้สึกและความเห็นของสังคมนั้นเป็นเรื่อง
 สำคัญ เรื่องบางเรื่องอาจเป็นเรื่องของสงฆ์โดยเฉพาะ แต่
 หากสังคมมีความรู้สึกสงสัยหรือรู้สึกไม่ดีแล้ว ฝ่ายสงฆ์ก็
 ต้องนำมาพิจารณาทำให้กระจ่างและแก้ไขให้สังคมกลับ
 รู้สึกดีขึ้น อีกทั้งความรู้สึกของสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน
 องค์กร หรือความรู้สึกที่ผู้คนแสดงผ่านสื่อต่างๆ สังคม
 ในปัจจุบันก็มีใช้เป็นการรู้สึกกลอยๆ ล้วนแต่มีเหตุให้คิด
 ได้เห็นได้ว่าเป็นการละเมิดศีล อีกทั้งฆราวาสปัจจุบันที่มี
 ความรู้พระพุทธศาสนาก็มีมาก จะตัดขาดว่าศาสนาเป็นเรื่อง
 ของพระ ฆราวาสไม่เกี่ยวไม่ได้ เพราะพระศาสนามีได้เป็น
 ของพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น และผู้อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา
 ก็คือฆราวาส กรณีที่อาจเป็นเรื่องที่ทำให้ศาสนาเสียหายจึง
 เป็นหน้าที่ของฆราวาสที่จะต้องปกป้อง พระพุทธเจ้าทรง
 ต้องการให้พระภิกษุสงฆ์เป็นอิสระจากเรื่องทางโลก และ
 มุ่งปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น หากพระภิกษุปฏิบัติ
 หน้าที่เช่นนั้นจริง ก็ไม่มีเหตุให้ขัดแย้งกับฆราวาสดังเช่น
 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากพระภิกษุสงฆ์ยังมีปัญหาที่สังคม
 รู้สึกไม่สบายใจในเรื่องความถูกความผิดทางการประพฤติ
 ปฏิบัติ การวินิจฉัยต่างๆ ของสถาบันพระสงฆ์ก็ควรหลัก
 ในการตัดสินความถูกความผิดพระสงฆ์จะวินิจฉัยเอาตาม
 ความรู้สึกของตน สรุปรูปอย่างๆว่ามีเจตนาหรือไม่เจตนา
 ตามความรู้สึกของพระภิกษุแต่ละรูป โดยไม่ใช้ความรู้
 ปัจจุบันในการวิเคราะห์เลย ก็จะไม่เท่ากับเป็นการวินิจฉัย

อย่างไม่รอบคอบ ก็ในเมื่อพระภิกษุเรียนวิชาทางโลกก็อ้างเหตุผลว่ามุ่งจะเข้าใจความรู้ความก้าวหน้าของวิชาทางโลกเพื่อประโยชน์แก่พระศาสนา แต่เมื่อมีพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งทำการอันอาจเป็นการละเมิดศีลและการพิสูจน์เจตนาด้วยวิชาการทางโลกก็อาจทำได้ แต่พระสงฆ์ผู้มีหน้าที่วินิจฉัยกลับไม่พิจารณาวิธีการทางโลกเลย ย่อมเป็นการกระทำที่ขัดแย้งในตัว และทำให้สังคมเกิดความสงสัยว่าพระสงฆ์ตัดสินใจโดยไม่บริสุทธิ์ ไม่ยอมใช้วิธีการที่มีอยู่ทุกวิธีเพื่อตรวจสอบ แต่กลับสรุปง่ายเกินไป อาจเป็นการตัดสินใจเพื่อช่วยเหลือพวกเดียวกัน

คนทั้งหลายในปัจจุบันหมกมุ่นในทรัพย์สินเงินทอง ย่อมบังเกิดอกตินนาทาน ลัก ริง ชิง ปล้น เอารัดเอาเปรียบ เพื่อได้ทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตน อกตินนาทานย่อมนำไปสู่การฆ่า ฆ่าตน ฆ่าคนเพื่อชิงเอาทรัพย์ ด้วยถือค่านิยมผิดๆ ว่า ขโมยไม่เป็นไร โกงไม่เป็นไร คือไทยแท้

คนทั้งหลายในปัจจุบันหมกมุ่นในเรื่องเพศ ย่อมบังเกิดกาเมสุมิจฉาจาร ผิดประเวณี แย่งประเวณี เพื่อให้ได้ความพอใจทางเพศ กาเมสุมิจฉาจารย่อมนำไปสู่การฆ่า ฆ่าตน ฆ่าคนเพื่อให้สมปรารถนาในประเวณีที่มีขอบมิควร ผิดชอบชั่วดีไม่มีในเรื่องเพศ

คนทั้งหลายในปัจจุบันไม่ตั้งอยู่ในศีล ย่อมฆ่าได้ง่าย เรื่องเล็กน้อยก็ฆ่า ไม่ถูกใจก็ฆ่า พุดชวางหูกี่ฆ่า โกรธ

ก็ฆ่า โลภก็ฆ่า หลงก็ฆ่า ฆ่ากันเหมือนเห็นชีวิตไม่มีค่า คิดแต่จะฆ่า ฆ่าแล้วจึงคิด

คนทั้งหลายในปัจจุบันโกหกกันเป็นนิสัย หลอกหลวงกันได้ทุกที่ทุกโอกาส หลอกยืมเงิน หลอกให้ค้าประกัน หลอกด้วยการประชาสัมพันธ์ด้วยโฆษณา หลอกหาเสียงทางการเมือง เมียหลอกผัว ผัวหลอกเมีย ลูกหลอกพ่อแม่ สารพัดหลอก เบญจศีลจะสิ้นไป

พระภิกษุสมัยพุทธกาลไม่บำเรอร่างกาย หน่ายโลก หน่ายสังคม หน่ายทรัพย์สมบัติ ไม่สะสมเงินทอง มุ่งละกิเลสตัณหา แต่ว่าสังคมพัฒนามาไกล พระภิกษุเปลี่ยนไปไกลมาจากพระภิกษุในสมัยพุทธกาล เต็มด้วยความเป็นชาวบ้าน ชาวเมือง เป็นชาวโลกที่แปลว่าใช้ชีวิตแบบโลกๆ ซึ่งหมิ่นเหม่ต่อปาราชิกาบติ ปัญหาสารพัดจึงเกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ เรื่องวิว่งเต็น เรื่องสีกา เรื่องหาทรัพย์ เรื่องรับงานนักการเมือง เรื่องตั้งบริษัท เรื่องยาเสพติด เรื่องฟอกเงิน พระภิกษุส่วนหนึ่งเป็นผู้ทำ แต่ส่วนเสียเกิดแก่สถาบันสงฆ์ทั้งหมด พระปฏิบัติไม่ต่างกับคน คนก็ไม่นับถือ ไม่นับถือก็ว่าพระ ด่าพระ ศาสนาก็เสื่อมลงๆ

คนทั้งหลายพึงกลับไปสู่โบราณ “มักทรงศีลมักโอยทาน” พระภิกษุทั้งหลายพึงกลับไปมุ่งพระนิพพานอย่างพระภิกษุแต่โบราณ เป็นที่พึ่งที่นับถือของคนทั้งหลาย ในธรรมเถิด

